

NBHS

An tSeirbhís Oidhreachta
Tógtha Náisiúnta
National Built
Heritage Service

Ciste na Struchtúr Stairiúil

2027

Ciorclán TREORACH D'ÚDARÁIS ÁITIÚLA

Iúil 2026

**(Ba cheart d'iarratasóirí tagairt a dhéanamh don
mhír ar leith**

Leabhrán treorach d'iarratasóirí)

**An Roinn Tithíochta,
Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta**
Department of Housing,
Local Government and Heritage

Ábhar

1. An Ciste um Struchtúir Stairiúla	2
2. Forbhreathnú - Cé is Féidir leo Iarratas a Dhéanamh, Tionscadail Incháilithe	4
3. Cistiú ar Fáil/ Cad Iad na hoibreacha a Chisteofar	5
4. Na Critéir Roghnúcháin	6
5. Caighdeán na nOibreacha	7
6. Conas Iarratas a Dhéanamh	8
7. Cistiú a Éileamh	9
8. Oibreacha Cáilitheacha	10
9. Nóta Treorach ar Ráitis Mhodha	11
10. Téarmaí agus Coinníollacha	12

Aguisíní

- I. *Foirm A - Iarratas, le comhlíonadh ag an Iarratasóir*
- II. *Breithmheas agus Seicliosta (le comhlíonadh ag an Údarás Áitiúil)*
- III. *Foirm C - Éileamh ar Chúiteamh (le comhlíonadh ag an Údarás Áitiúil)*
- IV. *Seicliosta le cur isteach le Foirm C: Éileamh ar Chúiteamh (le comhlíonadh ag an Údarás Áitiúil)*
- V. *Oibreacha Cáilitheacha/Neamhcháilitheachan*
- VI. *Nóta Treorach ar Ráitis Mhodha*

1. An Ciste um Struchtúir Stairiúla

Tá oidhreacht thógtha uathúil ag Éire arardchaighdeán – tá ár bhfoirgnimh agus struchtúir stairiúla mar chuid ríthábhachtach d'ár n-oidhreacht náisiúnta. Tá beagnach caoga míle foirgneamh ann atá faoi chosaint ar fud na hÉireann. Tá géarghá ag roinnt mhaith acu siúd ar infheistíocht, chun a dheimhniú go gcaomhnaítear iad agus go leanfar ar aghaidh le húsáid a bhaint astu ionas go mbeidh siad mar chuid bheo dár stair agus dár saol pobail amach anseo.

Is é príomhfhócas Chiste na Struchtúir Stairiúil (CSS) ná cabhrú le caomhnú agus feabhsú na struchtúr agus na bhfoirgneamh stairiúil ar mhaithe le leas níos leithne na bpobal agus an phobail i gcoitinne.

Cé go bhfuil an príomhfhreagracht ar an úinéir cúram agus caomhnú an fhoirgnimh atá faoi chosaint, tá caipiteal riachtanach á infheistiú ag an **gCiste um Struchtúir Stairiúla** inár n-oidhreacht thógtha luachmhar agus tá sé ina chúnamh do shealbhóirí agus do choimeádaithe struchtúr stairiúil chun cosaint a thabhairt dóibh amach anseo ar mhaithe le leas an phobail.

Is iad príomhaidhmeanna an chiste seo:

- **éascú** le hoibreacha caomhnaithe ar scála níos airde a bheith curtha i gcrích ar struchtúir oidhreachta a mheastar a bheith suntasach agus tacaíocht phráinneach ag teastáil uathu.
- **spreagadh** a thabhairt d'athghiniúint agus d'athúsáid réadmhaoine oidhreachta agus chun cabhrú leis an caomhnú struchtúr cosanta agus/nó sócmhainní atá suntasach go cultúrtha;
- **tacaíocht a thabhairt** d'infheistíocht de mhaoiniú príobháideach i dtionscadail dhlúthshaothair a bhfuil sé d'aidhm acu struchtúir stairiúla atá i seilbh phríobháideach agus poiblí araon a chaomhnú i gcomhair úsáid an phobail.
- **tacaíocht a thabhairt** d'fhostaíocht sna tionscail chaomhnaithe agus tógála.
- **tógáil** athléimneachta inár maoine oidhreachta chun cur ar a gcumas seasamh in aghaidh tionchar athrú aeráide.

Tugann an Roinn tacaíocht do thionscnóirí tionscadail eilimint de thraenáil i scileanna traidisiúnta a bheith mar chuid den tionscadal.

Cuirtear fáilte ar leith roimh iarratais maidir le tionscadail athchóirithe nó athúsáid a bhaineann le struchtúir oidhreachta, agus ina léirítear sochar cónaithe soiléir. (Caithfear tionscadail den sórt sin a chur ar aghaidh tríd an bpróiseas pleanála de réir mar is gá.)

Don bhliain 2027, tairgfídh Ciste na Struchtúir Stairiúil deontais ó €50,000 suas go dtí €200,000, agus díreoidh sé ar thionscadail níos mó a bhaineann le feabhsú, athchóiriú nó athúsáid struchtúr oidhreachta, sna cásanna seo a leanas:

- a. Léiríodh go soiléir go mbaineann leas an phobail áirithe nó an phobail i gcoitinne leis an struchtúr, nó
- b. Tá buntáiste soiléir cónaithe léirithe (ní mór tionscadail den sórt sin a chur chun cinn tríd an bpróiseas pleanála de réir mar is gá)

Moltar d'úinéirí struchtúir chosanta atá ag lorg maoinithe le haghaidh oibreacha ar scála níos lú, nó nuair nach bhfuil aon leas pobail ná poiblí ann, iarratas a dhéanamh ar Scéim Infheistíochta don Oidhreacht Tógtha (SIOT).

Féadfar deontas os cionn €200,000 a bhronnadh i gcúinsí eisceachtúla sa chás go dtugann an t-iarratasóir cás maidir le tábhacht an tionscadail agus na hoibreacha atá beartaithe.

2. Forbhreathnú - cé is féidir leo iarratas a dhéanamh, tionscadail incháilithe

Cuireann an Ciste um Struchtúir Stairiúla cistiú caipitil ar fáil le haghaidh oibreacha ar struchtúir cháilithíoch, lena n-áirítear:

- (i) **Struchtúir atá faoi Chosaint:** Struchtúir atá ar Thaifead ar Dhéanmhais Chosanta (RPS) gach údarás áitiúil;
- (ii) **Struchtúir atá beartaithe lena n-áireamh san RPS** ach nach bhfuil ceadaithe go foirmiúil fós lena gcur san áireamh **Struchtúir nó oibreacha laistigh de Limistéir Chaomhantais Ailtireachta (LCA), nó laistigh de chonláiste Séadchomhartha Náisiúnta**, sa chás go bhfuil cúinsí eisceachtúla i gceist.

Is iad seo a leanas a bheidh mar thionscadail incháilithe:

- a) tionscadail molta ag údaráis áitiúla de réir iarratas ó **iarratasóirí príobháideacha gur úinéirí nó airigh de struchtúir stairiúla iad.**
- b) tionscadail molta ag údaráis áitiúla d'oibreacha ar **struchtúir atá faoi úinéireacht phoiblí**, sa chás gur léirítear fócas oidhreachta agus pobail follasach, nó tairbhe don phobal.

Ní chuirfear san áireamh ach iarratas amháin ar an CSS do gach struchtúr stairiúil

3. Cistiú ar Fáil/ Cad Iad na hoibreacha a Chisteofar

Cistiú ar Fáil	Cad a Chisteofar	Uasdeontas	Uaslíon na n-iarratas in aghaidh an Údarás Áitiúil
Deontais idir €50,000 agus €200,000 (nó in imthosca eisceachtúla os cionn € 200,000). D'fhéadfaí na deontais a bheith céimnithe thar dhá bhliain. Ní éilítear go roinnfear an maoiniú 50/50 thar an dá bhliain.	Tionscadail fheabhsaithe níos mó nó athchóirithe suntasacha a bhaineann le struchtúir stairiúla, má léirítear go soiléir go bhfuil tairbhe ann ar mhaithe le leas an phobail.	50% de chostais incháilithe. I gcásanna eisceachtúla d'fhéadfaí céatadán níos airde a iarraidh, faoi réir uas de 80%.	3 in Úinéireacht Phríobháideach agus 3 in Úinéireacht Phoiblí

- D'fhéadfaí a cheangail ar iarratasóirí fianaise a chur ar fáil go bhfuil cistiú comhfhreagrach ann.
- Caithfidh na hoibreacha a bheith críochnaithe agus íocaíocht déanta sula lorgaítear íocaíocht ón Roinn.
- Féadfaidh gné oiliúna gaolmhar a bheith san áireamh.
- Ba cheart é a chur in iúl tráth an iarratais má tá maoiniú á lorg thar dhá bhliain. Ní gá maoiniú thar dhá bhliain a roinnt ar bhonn 50/50.

Féach **Cuid 8** thíos chun breis sonraí a fháil ar Oibreacha Cáilitheacha.

Ní bheidh na cineálacha oibreacha seo a leanas incháilithe le haghaidh cistithe:

- Oibreacha ar cuireadh tús leo roimh bhronnadh an deontais
- Foirgnimh nua nó sínté
- Suiteáil choirí neamhspleácha a fheidhmíonn le breoslaí iontaise
- Oibreacha nach bhfuil de réir dea-mhodh oibre agus dea-chleachtais chaomhnaithe
- Tailte nó foirgnimh a cheannach
- Staidéir indéantachta
- Pleananna caomhnaithe nó aon chaiteachas neamh-chaipitiúil eile, ach amháin má tá baint dhíreach acu le hoibreacha caipitiúla atá á maoiniú faoin gCiste.
- Oibreacha in áiteanna ina bhfuil oibreacha maoinithe faoi Chiste na Struchtúr Stairiúil ar siúl cheana (ceadaítear deontais chomhleanúnacha ach ní cheadaítear deontais chomhreathacha)

4. Na Critéir Roghnúcháin

Déanfar measúnú ar iarratais incháilithe lena roghnú de réir na gcritéar seo a leanas:

1	An tábhacht a bhaineann leis an struchtúr
2	Éifeachtúlacht an deontais i dtaobh aidhmeanna an Chiste um Struchtúir Stairiúla a bhaint amach
3	Caighdeán na modheolaíochta agus fiúntas teicniúil na n-oibreacha molta
4	An méid a chuireann na hoibreacha molta leis an an struchtúr a choinneáil in úsáid, nó é a thabhairt ar ais in úsáid
5	Leas níos leithne an phobail an tionscadail

Tabharfar teip mór-iomlán d'aon iarratas nach n-éiríonn leis marc incháilithe a fháil de réir aon cheann de na critéir mheasúnachta thuasluaite agus ní chuirfear san áireamh iad chun cistithe.

5. Caighdeán na nOibreacha

Ní mór gur duine nó daoine gairmiúla a bhfuil na cáilíochtaí agus an taithí cuí acu a dhéanann na hoibreacha caomhnaithe a dhearadh, a shannadh agus a mhaoirsiú ar an láthair agus ceanglófar orthu a dhearbhu go ndearnadh na hoibreacha de chaighdeán sásúil. B'fhearr go mór go mbeadh **iniúlacht inléirithe** ag an ngairmí tógála sa réimse ábhartha de chaomhnú foirgnimh. Oibríonn na trí institiúid tógála ghairmiúla scéimeanna creidiúnaithe caomhnaithe, a d'fhéadfadh a bheith mar chabhair d'úineirí an saineolas ceart a fháil¹.

Tá an roghnú a dhéantar don phríomhchonraitheoir agus nó an speisialtóir le scileanna ceirde agus bainistíochta ríthábhachtach freisin chun tionscadal d'ardchaighdeán a fháil¹. B'fhéidir gur mhaith le húinéirí dul i gcomhairle le Clár na gConraitheoirí Oidhreachta nó le Clár Thionscail Tógála na hÉireann, ina bhfuil fochatagóir 'oibreacha oidhreachta'².

Tabhair do d'aire gur gá i ngach cás go mbeadh **gairmí caomhnaithe a bhfuil na cáilíochtaí iomchuí acu** ann chun maoirseacht a dhéanamh ar na hoibreacha, agus go gcuirfí **ráiteas modha fóna agus cuimsitheach** isteach leis an iarratas. **Ní cheadaíonn Ciste na Struchtúr Stairiúil do ghairmithe caomhnaithe athrú a dhéanamh tar éis deontas a bhronnadh**, seachas i gcás imthosca eisceachtúla nó athruithe comhchosúla (e.g. Ailtire Caomhnaithe Grád 1 a chur in ionad Ailtire Caomhnaithe Grád 1 eile, faoi réir cheadú na Roinne.)

(Féach **Cuid 9 – Nóta Treorach ar Ráitis Mhodha**)

Ba cheart do thionscadail ina n-áirítear eilimint de thraenáil, cur síos imlíníoch a thabhairt ar nádúr, réim agus an leibhéal traenála atá beartaithe. Ní mór plean traenála a chur chuig an Roinn sula gcuirtear tús leis an eilimint traenála.

Dírítear d'aird gur minic ráiteas modha dóthanach cuimsitheach lag a bheith ann mar chúis teipe le tionscadal ag an gcéim mheasúnaithe.

¹ The Royal Institute of the Architects of Ireland, www.riai.ie; Engineers Ireland, www.engineersireland.ie; Society of Chartered Surveyors Ireland, www.scsi.ie.

² www.heritageregistration.ie; www.ciri.ie.

6. Conas iarratas a Dhéanamh

- Ba cheart **d'iarratasóirí príobháideacha nó grúpaí pobail gur úinéirí nó airigh de struchtúir stairiúla:**
 - Foirm A a chomhlánú agus
 - Ráiteas Modha cuimsitheach a cheangail leis
 - Iad a chur chuig an údarás áitiúil roimh an dáta deiridh (**arna chinneadh ag gach údarás áitiúil**, ach tráth nach déanaí ná an **27 Samhain 2026**).

Ag úsáid na gcritéar a leagtar amach i gCuid 5 thuas, is féidir le gach údarás áitiúil gearrliosta de trí thionscadal sa chatagóir seo le bheith measta a chur isteach faoin **15 Eanáir 2027**.
- Ba cheart d'údarás áitiúla atá ag cur iarratas isteach le haghaidh oibreacha ar **struchtúir stairiúla iad in úinéireacht phoiblí**, sa chás go léirítear fócas oidhreachta agus leas pobail soiléir
 - Foirm A a chomhlánú
 - Ráiteas Modha cuimsitheach a cheangail leis
 - Iad a chur chuig an Roinn (r-phost HSF@housing.gov.ie) ar nó roimh an **15 Eanáir 2027**.

Is féidir le gach údarás áitiúil trí thionscadal sa chatagóir seo a chur isteach chuig an Roinn le bheith measta.

Ag cur d'iarratas isteach

Ba cheart iarratais a shásaíonn na critéir a chur isteach chuig an údarás áitiúil le bheith measta faoin spriocdháta.

Déan seiceáil ar na nithe seo ach go háirithe –

- Nach sáraíonn an méid cistithe a iarrtar an t-uasluach de dheontas atá ar fáil
- Go luaitear go soiléir méid agus foinse an chistithe
- Go bhfógraítear sonraí d'aon mhaoiniú eile ón státchiste

Moltar go láidir d'iarratasóirí meastóireacht a dhéanamh ar an amlíne agus ar na costais a bhaineann leis na hoibreacha atá beartaithe, agus rogha a bhreithniú maidir le maoiniú a iarraidh thar dhá bhliain.

Ní mór ríomhphost ar leith a chur isteach maidir le gach iarratas, agus bí cinnte go bhfuil gach ábhar bainteach leis an iarratas sin inchurtha leis. Ní chuirfear cuid d'iarratais nó iarratais nach bhfuil comhlánaithe go hiomlán, nó le níos mó ná iarratas amháin in aon ríomhphost amháin, san áireamh le haghaidh cistithe.

Ba cheart **'HSF 2027'** a bheith mar ábhar ar an r-phost, agus ainm an tionscadail agus ainm an údarás áitiúil leis, más ábhartha.

NÓTA: Ní ghlacfar ach amháin le hiarratais trí ríomhphost.

7. Cistiú a Éileamh

Caithfidh oibreacha a bheith críochnaithe agus dearbhaithe ag an údarás áitiúil sular féidir íocaíocht an deontais a lorg ón Roinn.

Tá an t-údarás áitiúil freagrach as íocaíocht na ndéontas d'úineirí/ áitritheoirí de thionscadal faofa faoin gCiste roimh aisíocaíocht a lorg ón Roinn.

Dírítear d'aire, sa chás nach ndéantar na hoibreacha agus / nó traenáil de réir théarmaí na scéime, go háirithe nuair a athraítear scóip na n-oibreacha agus nach bhfuil na hoibreacha nua de réir na gcaighdeán riachtanach de dhea-chleachtais chaomhnaithe, nach bhfuil aon dualgas ar an Roinn an deontas a bhronnadh, toisc go bhfuil sárú ábhartha ann ar théarmaí thairiscint an deontais.

Mar sin féin, ceadaíonn CSS 2027 athrú ar raon feidhme na n-oibreacha nuair a mheasann an tÚdarás Áitiúil (ÚÁ) gur gá sin. Ní mór aon athrú ar scóip na n-oibreacha a chur faoi bhráid na Roinne lena cheadú.

Chomh luath is atá iarratas curtha isteach, caithfidh an t-údarás áitiúil **Foirm C (Aguisín III)** a chomhlánú agus a chur isteach faoin **5 Samhain 2027** chun an deontas a fháil ón Roinn. Caithfidh Oifigeach Caomhantais Ailtireachta (OCA) atá ag déanamh maoirseachta ar an tionscadal Foirm C a shíniú (nó, i gcás nach bhfuil OCA fostaithe ann, go ndéanfaidh ball d'fhoireann ghairmiúil an údarás áitiúil atá inniúil chun an fheidhm seo tabhairt faoi é agus le chomhshíniú an Phríomhfheidhmeannaigh nó an Stiúrthóra Seirbhísí é. **Caithfear** fianaise íocaíochta a bheith leis an bhfoirm, mar shampla asphrionta ina thaispeántar ainm an iarratasóra, an méid a íocadh agus dáta na híocaíochta chomh maith le háiseanna amhairc, m.sh. grianghraf nó gearrthóga físe, ionas gur féidir leis an Roinn comparáid a dhéanamh idir íomhánna den struchtúr sula ndéantar na hoibreacha agus ina dhiaidh. **Ní mór do na grianghraif a bheith ar ardchaighdeán agus a bheith curtha isteach i bhformáid jpeg, aitheanta go soiléir le hainm an tionscadail ábhartha.** Tá grianghraif den struchtúr ag teastáil roimh thús na n-oibreacha, le linn na n-oibreacha, agus tar éis na n-oibreacha. Ní ghlacfar le héilimh aisíocaíochta gan na híomhánna seo. Ní féidir maoiniú a éileamh tar éis an spriocdháta, seachas i gcásanna eisceachtúla agus le fógra a thabhairt don Roinn roimh ré a thugann léargas ar an moill atá ar an obair.

Ní mór don ghairmí/conraitheoir caomhantais tuairisc chaomhantais deiridh ar na hoibreacha críochnaithe tionscadail a chomhlánú agus a chur isteach ag an Údarás Áitiúil.

Ní mór cruthúnas íocaíochta a bheith i bhfoirm admhálacha nó cóip de thuairiscí Agresso. Cé go gcaithfear sonraisc a chur isteach freisin, ní mheasfar iad mar chruthúnas ar íocaíocht. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara freisin nach cruthúnas ar íocaíocht iad Orduithe Ceannaigh (OCanna).

I gcás tionscadal le struchtúr stairiúil in úinéireacht phoiblí, ní mór cruthúnas na gcostas iomlán a chur leis an Éileamh ar Aisíocaíocht.

Ní mór r-phost ar leith a chur isteach maidir le gach éileamh ar íocaíocht agus bí cinnte go bhfuil gach ábhar bainteach inchurtha leis san aon r-phost amháin.

Toisc go bhfuil mar aidhm ag an gCiste tacaíocht a thabhairt do na tionscail chaomhnaithe agus tógála, éilítear ar an iarratasóir sonraí a chur ar fáil ar shochair fostaíochta an tionscadail. Sa chás go bhfuil oibreoirí san earnáil phoiblí in úsáid i dtionscadal **ní cheart iad a áireamh** chun críche an fhostaíochta a ghineadh a mheas.

Ní féidir éileamh a dhéanamh ar airgead tar éis an spriocdháta.

8. Oibreacha Cáilítheacha

Oibreacha Ginearálta: Tá CSS dírithe ar chabhrú le húinéirí struchtúr cosanta tabhairt faoi oibreacha caomhantais ar fhoirgnimh a chomhlíonann na critéir mar atá leagtha amach thuas. Tá oibreacha a d'fhéadfadh a bheith incháilithe do mhaoiniú liostaithe sa doiciméad ar leith, Oibreacha Cáilítheacha/Neamhcháilítheacha CSS, atá ar fáil in Aguisín VI.

Oibreacha Eisceachtúla: Féadfaidh an t-iarratasóir agus/nó an tÚdarás Áitiúil cás a dhéanamh le haghaidh oibreacha eile a mheasann siad a bheith thar a bheith tábhachtach lena mbreithniú ag an Roinn.

Oibreacha Neamhcháilítheacha – Breoslaí Iontaise: Is í an Treoir maidir le Feidhmíocht Fuinnimh Foirgneamh (AE/2024/1275) (TFFF) príomhionstraim reachtach an Aontais Eorpaigh atá dírithe ar fheabhsú feidhmíochta fuinnimh foirgneamh laistigh den Aontas Eorpach. Luaitear in Airteagal 17(15): 'Ón 1 Eanáir 2025, ní sholáthróidh na Ballstáit aon dreasacht airgeadais chun coirí leithleacha a chumhachtaítear le breoslaí iontaise a shuiteáil.' Mar thoradh air sin, **ón 1 Eanáir 2025, ní cheadófar cúnamh deontais a sholáthar do shuiteáil coirí neamhspleácha atá cumhachtaithe ag breoslaí iontaise faoi CSS ná faoi SIOT.**

Ba cheart go mbeadh gach obair cháilítheach de réir na gcaighdeán dea-chleachtais mar atá leagtha amach i dTreoirlínte Cosanta Oidhreachta Ailtireachta d'Údaráis Phleanála (2011) <https://www.buildingsofireland.ie/app/uploads/2019/10/Architectural-Heritage-Protection-Guidelines-for-Planning-Authorities-2011.pdf> agus na himleabhair ábhartha de Shraith Comhairle na Roinne.

Féach le do thoil ar shuíomh Gréasáin NBHS Fhoirgnimh na hÉireann le haghaidh tuilleadh faisnéise maidir le doiciméid threoracha: <https://www.buildingsofireland.ie/resources/>

9. Nóta Treorach ar Ráitis Mhodha

Ní mór go ndéanfaí cur síos sa Ráiteas Modha ar bhail an struchtúir agus ar shonraí faoin tslí ina gcuirfear na hoibreacha caomhnaithe/deisiúcháin i gcrích. Ní gá don doiciméad seo a bheith rófhada agus **caithfidh go mbeidh sé cuí don chineál agus scála oibreacha a bheartaítear**, e.g. ní theastóidh an méid céanna sonraí ó Ráiteas Modha maidir le hatuódóireacht ná a bheadh ag teastáil le haghaidh deisiúcháin struchtúracha nó saoirseachta. Níor cheart dó a bheith níos faide ná **DEICH** leathanach **A4**.

Ba cheart d'oibreacha a bheith ar aon dul leis an gcleachtas is fearr caomhnaithe agus ba cheart go ndéanfar iarracht modhanna a dhéanann an t-athrú is lú ar an ábhar gur féidir. Ba cheart go mbeadh oibreacha bunaithe ar thuiscint ar an struchtúr, agus ba cheart dóibh úsáid a bhaint as ábhair chuí. Ba cheart a laghad ábhar bunúil agus is féidir a ionadú agus níor cheart seo a dhéanamh ach nuair a bhíonn gá soiléir leis.

Féach le do thoil ar *Aquisín VI Nóta Treorach ar Ráitis Mhodha* chun teacht ar thuilleadh sonraí.

10. Téarmaí agus Coinníollacha

Bainfidh na coinníollacha seo a leanas le gach tionscadal

1. Fógraíocht

Déanfaidh gach údarás áitiúil fógra faoin gCiste um Struchtúir Stairiúla ar a suíomh gréasáin laistigh de **sheachtain amháin** ón bhfógra faoin gCiste a fháil ón Roinn.

2. Íostarraingt deontais

Is mar seo ba cheart tionscadail a chríochnú agus an cistiú a íostarraingt

- a. Sa chás go mbronntar deontas do bhliain amháin, ní mór na deontais a íostarraingt ar nó roimh an 5 Samhain 2027. I gcás ina ndéantar cistiú ar bhonn céimnithe thar dhá bhliain, beidh an leithdháileadh don bhliain 2027 le tarraingt anuas faoin 5 Samhain 2027, agus leithdháileadh don bhliain 2028 le tarraingt anuas faoin dáta deiridh atá le leagan amach i gCiorclán CSS/2028. Leagfar na sonraí amach sa Litir Thairisceana.
- b. Íocaíocht: Tá mar staid réamhshocráithe go n-íocfaí deontais ar bhonn chaitheachais dhearbhaíthe. Is gá don deontaí atá ag déanamh éilimh ar dheontas ar bhonn chaitheachais dhearbhaíthe a chur in iúl do na deontóirí:
 - I. Go mbaineann na sonraisc a úsáidtear mar thacaíocht d'éileamh le gníomhartha agus seirbhísí atá oiriúnach d'aidhmeanna na scéime deontais.
 - II. Gur íocadh na méideanna sna sonraisc.
 - III. Nár úsáideadh agus nach n-úsáidfear na sonraisc mar thacaíocht d'aon éileamh aisíocaíochta eile ó an solathróir ciste eile (ach sa chás go bhfuil foráil i gcomhaontú cistithe).

3. An Mhaoirseacht

Coinníoll a bhaineann le cistiú ná gurb éigean go ndéanfaidh gairmí caomhnaithe atá cáilithe go hiomchuí maoirseacht ar na hoibreacha.

4. Grianghrafadóireacht

Ní mór go gcuirfear grianghraif dhigiteacha d'ardchaighdeán den tionscadal roimh thús na n-oibreacha. Féadfar iad a úsáid níos déanaí chun comparáide 'roimh agus i ndiaidh' chun críocha tuarascálacha. Tabhair do d'aire go gcoimeádann an Roinn an ceart aici féin aon ceann de na híomhánna a chuireann an t-iarratasóir nó an t-údarás áitiúil ar fáil di chun fógairt a dhéanamh ar an gCiste. Moltar d'iarratasóirí agus d'údaráis áitiúla cead a fháil chun na híomhánna seo a úsáid (más gá) sula seolann siad don Roinn iad. ***Ní mór do na grianghraif a bheith ar ardchaighdeán agus a bheith curtha isteach i bhformáid jpeg, aitheanta go soiléir le hainm an tionscadail ábhartha.***

5. Ráiteas Modha

Ní mór Ráiteas Modha cuimsitheach a ullmhú ag gairmí caomhnaithe atá cáilithe go cuí, agus a chur isteach leis an iarratas ag an úinéir/áititheoir (féach **Alt 9** le haghaidh treorach ar Ráitis Modha).

6. Caitheachas Incháilithe

Tá **Cáin Bhreisluacha (CBL)** incheadaithe faoin scéim ach amháin don chuid den na hoibreacha caipitiúla atá á gcistiú agus sa chás nach bhfuil an CBL sin in-aisghabhála faoin gCiste seo, nó trí shlithe eile.

Níl **táilí gairmiúla** incheadaithe ach amháin i gcás an chuid sin de na hoibreacha caipitiúla atá á gcistiú ag an sceim seo.

7. **Fianaise ar Chistiú Comhoiriúnaithe**

Ní mór fianaise ar chistiú comhoiriúnaithe a chur in iúl ar an bhFoirm Iarratais A. D'fhéadfaí fianaise a iarraidh ar iarratasóirí amach anseo. Ní féidir **Iarrachtaí Deonacha** (sochar comhchineáil) a úsáid chun an ceanglas caiteachais chomhoiriúnaithe a shásamh.

8. **Cigireacht**

a. Sa chás go molann údarás áitiúil tionscadal, caithfidh an tOifigeach Caomhantais Ailtireachta (OCA) cigireacht a dhéanamh ar an struchtúr sula dtosaíonn na hoibreacha agus ina dhiaidh sin. Sa chás nach bhfuil OCA fostaithe ann, déanfaidh ball d'fhoireann ghairmiúil an údarais áitiúil atá inniúil chun na feidhme seo, na hiniúchtaí. Sa chás gurb é an t-iarratasóir féin a mholann an tionscadal, caithfidh gairmí caomhnaithe atá ainmnithe san iarratas an chigireacht seo a dhéanamh.

9. **Tuarascálacha ar Dhul Chun Cinn**

Tar éis cigireacht a dhéanamh ar an suíomh, ní mór tuarascálacha eatramhacha ar dhul chun cinn a chur faoi bhráid na Roinne faoin 25 Meitheamh 2027 agus faoin 10 Meán Fómhair 2027 ag léiriú ar bronnadh conradh, ar cuireadh tús leis an obair agus ar íocadh an maoiniú, más ann dó, leis an iarratasóir. Sa chás nach bhfuil tús curtha le tionscadal ar an láthair faoin 10 Meán Fómhair 2027, forchoimeádann an Roinn an ceart, tar éis dul i gcomhairle leis an Údarás Áitiúil ábhartha, an maoiniú a ath-leithdháileadh ar thionscadal eile.

10. **Athdháileadh Cistithe**

I gcásanna nach féidir le tionscadal a fuair cistiú dul ar aghaidh a thuilleadh, forchoimeádann an Roinn an ceart cistiú forghéillte an tionscadail sin a ath-leithdháileadh ar thionscadail HSF eile. Ní dhéantar an Roinn an cistiú a ath-leithdháileadh go huathoibríoch ar tionscadail eile laistigh den limistéar Údarais Áitiúil céanna, ach déantar é a ath-leithdháileadh ar bhonn cás ar chás chuig tionscadail CSS 2027 eile, áit a bhfuil riachtanas práinneach tagtha chun cinn i rith na bliana. Ní fhéadfar an tÚdarás Áitiúil cistiú forghéillte a ath-leithdháileadh.

11. **Comhaontú Dlíthiúil**

Féadfar go n-éileofar ar iarratasóirí a bhfuil deontas bronnta orthu comhaontú dlíthiúil a dhéanamh leis an Aire Titíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht, agus go gcuirfear muirear ar an mhaoin ar luach an deontais.

12. **Ceanglais Chánach**

Ní mór don iarratasóir agus d'aon chonraitheoir a bheith cáin-chomhlíontach. Ní mór glacadh le gnásanna imréitigh cánach maidir le híocaíochtaí deontais ón earnáil phoiblí, arna leagadh amach ag na Coimisinéirí Ioncaim. Féach ar a www.revenue.ie chun teacht ar thuilleadh sonraí, mura miste. Ar aon dul le hAlt 4(1) de Chiorclán [44/2006](#) ón Roinn Airgeadais: *Tax Clearance Procedures: Grants, Subsidies and Similar Type Payments*, is ar gach údarás áitiúil a dheimhniú go ngcloíann iarratasóirí, conraitheoirí agus fochonraitheoirí leis na gnásanna imréitigh cánach ceart agus ar aon dul leis na gnásanna rialaithe airgeadais atá ag an údarás áitiúil féin.

13. Soláthar

Caithfidh tionscadail lena dtugtar cúnamh deontais a bheith comhlíontach leis na Treoirlínte um Sholáthar Poiblí, faoin [Oifig um Sholáthar Rialtais](#).

14. Ciorclán 13/2014

a. Éileófar ar dheontaithe ceangaltais Chiorcláin 13/2014 na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe a chomhlíonadh - [Management of and Accountability for Grants from Exchequer Funds](#)

b. Iniúchadh

Ba cheart don deontóir a chinntiú go gcuirtear an deontáí ar an eolas go bhfuil:

- I. Dualgas orthu leabhair agus cuntais a chur ar fáil don Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste, sa chás go dtagann 50% nó os cionn dá n-ioncam iomlán ón Státchiste.
- II. An ceart ag deontóirí taifid an deonaí a iniúchadh.

15. Fógraí um Chur i gContúirt

Sa chás gur in úineireacht údaráis áitiúil atá an struchtúr, nó sa chás go bhfuil údarás áitiúil ag cur cúnamh airgeadais ar fáil i leith oibreacha ar struchtúr i bpríacal faoi Ailt 59, 69 agus/nó 70 den Acht um Phleanáil agus Forbairt 2000 (arna leasú), is féidir le hoifigeach sannaithe an údaráis áitiúil an t-iarratas a dhéanamh.

16. Ábhar Breise

Ní ghlacfar le hábhar breise a chuirtear isteach leis an bhfoirm iarratais ACH AMHÁIN más rud é go bhfuil feidhm dhíreach aige leis an iarratas (i.e. tuarascálacha deindreacrineolaíochta, tuarascálacha seandálaíochta, taighde theicniúil, anailís siúinéireachta agus ábhar, líníochtaí anailíseacha agus tríthoiseacha, taighde stairiúil mionsonraithe etc.).

17. Ceangaltais Reachtúla

Caithfidh na hoibreacha atá faofa do dheontais ceanglais reachtúla uile a chomhlíonadh, cead pleanála ina measc. Má bheartaítear oibreacha a dhéanamh ar láithreáin/ shéadchomharthaí atá faoi chosaint faoi *Achtanna na Séadchomharthaí Náisiúnta 1930-2004*, caithfear na ceanglais reachtúla i leith fógra a thabhairt nó le haghaidh toiliú ón Aire faoi na hAchtanna siúd a chomhlíonadh.

Tá an dualgas ar an iarratasóir gach ceanglas reachtúil eile ábhartha a chomhlíonadh, ar nós na hAchtanna um Fhiadhúlra, ceadúnais urthrá (más infheidhme), an reachtaíocht Sláinte, Sábháilteachta agus Leasa, agus reachtaíocht comhshaoil agus fostaíochta. Cuirtear an méid seo ar a leanas ar aird an údaráis áitiúil: (*An Roinn Ealaíon, Oidhreacht, Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta 2012*) *Speicis Ainmhithe a Dhianchosaint: Treoir d'údaráis áitiúla ar Airteagail 12 agus 16 den Treoir maidir le Gnáthóga ón AE a chur i bhfeidhm ar fhorbairt/ oibreacha a dhéantar ag thar ceann údarás áitiúil*. Tá foilsiú na dTreoirlínte d'Éirinn maidir le *Maolú Ialtóg Éire* (2006) ar fáil ar shuíomh gréasáin na Roinne ag: <https://www.npws.ie/publications/search?title=bat+mitigation&keyword=&author=&series=All&year=&x=0&y=0>

Ceanglófar ar an iarratasóir cóipeanna de gach ceadú, fógairt nó toiliú ábhartha a chur isteach agus éileamh ar dheontas á dhéanamh.

18. Aistriú Úinéireachta

Má dhíoltar struchtúr a bhfuil cúnamh deontais faighte ina leith, nó má aistrítear an úinéireacht laistigh de thréimhse 5 bliana ón dáta a íoctar an deontas, féadfar go mbeadh aisghlámhadh i gceist ar chuid den mhaoiniú nó ar é go léir. Má aistrítear an tseilbh roimh íocaíocht an deontais, féadfar an t-údarás áitiúil socruithe a dhéanamh chun an deontas a aistriú go dtí úinéir nua na maoine chomh fada is a shásaíonn sé gach coinníoll a bhaineann leis an deontas.

19. Tuarascáil Bhliantúil agus Bolscaireacht

Ba cheart do gach údarás áitiúil faisnéis a chur ar fáil sa Tuarascáil Bhliantúil faoi conas a chuirtear an Ciste chun feidhme. Ba cheart aitheantas poiblí a thabhairt don Roinn i ngach fógra agus bolscaireacht ar an gCiste seo agus go n-úsáidtear na lógónna/ gléasanna cuí in aon ábhar priontáilte. Má tá lógó ag teastáil uait, déan teagmháil leis an Roinn.

20. Cistiú Eile ón Státchiste

Féadfar do thionscadail a bheith i dteideal cistiú a fháil ó bhreis agus scéim amháin arna chistiú go poiblí. Chun a dheimhniú go sásaítear riachtanais an Chiste i leith cistí comhfhreagracha, ba cheart go ndéanfar cros-seiceáil ar an bhfaisnéis a chuireann an t-iarratasóir ar fáil in Ailt 1c agus 1d den fhoirm iarratais maidir le deontais eile a bhféadfar a bheith ann ón Státchiste.

Sa chás go ndearna iarratasóir éileamh, nó go bhfuair cistiú ó scéimeanna eile atá maoinithe ag an Státchiste nó ag an AE do na hoibreacha atá i gceist, **caithfidh nach** sáraíonn an luach dá leithéid de mhaoiniú, **agus** an deontas faoin gCiste seo **80% den chostas iomlán.**

Má tá gníomhaíocht gheilleagrach ag baint leis an struchtúr atá i gceist, féadfar glacadh le maoiniú faoin gCiste um Struchtúir Stairiúla a bheith ina chistiú *de minimis* chun críocha Cúnaimh Stáit.

21. Na hAchtanna um Shaoráil Faisnéise

B'fhéidir go mbeidh iarratais ar chistiú faoin scéim faoi réir na nAchtanna um Shaoráil Faisnéise.

22. Spotseiceálacha

Mar chuid de na rialuithe a dhéanann an Roinn i ndáil le monatóireacht ar chaiteachas agus ar nósanna imeachta faoin gCiste um Struchtúir Stairiúla, déanann an tSeirbhís Náisiúnta Oidhreachtá Tógtha laistigh de DHLGH cuairteanna suímh ar thionscadail a leithdháiltear maoiniú dóibh faoin scéim. Áirítear leis seo cuairt ar thionscadal atá críochnaithe nó atá ar siúl agus ligfidh siad do bhaill foirne caomhnaithe na Roinn iniúchadh a dhéanamh ar na hoibreacha maoinithe. Tá sé beartaithe go dtabharfar cuairt ar c.5% de na tionscadail atá maoinithe faoi CSS 2027 ar an mbealach seo

Is gá d'iarratasóirí/úinéirí cead isteach a thabhairt don struchtúr sna cúinsí sin.

Chomh maith leis na cuairteanna suímh, féadfaidh an SONT rochtain a iarraidh ar dhoiciméid maidir le haon tionscadal roghnaithe, trí ríomhphost nó go pearsanta ag oifig an Údaráis Áitiúil.

23. Cinneadh an Aire

Cinneadh críochnaitheach is ea cinneadh an Aire maidir le bronnadh cistithe. Agus an tAire ag déanamh cinnidh maidir le conas cistiú a leithdháileadh, féadfar roinnt tosca a chur san áireamh, lena n-áirítear cothromaíocht tíreolaíochta agus an inmhianaitheacht tionscadail éagsúla a mhaoiniú. Coimeádfaidh an tAire an ceart aige féin **cistí faofa a athshannadh** le tionscadal eile mura sásaítear na ceangaltais atá ann laistigh de thréimhse ama sainmhínithe.

RGCS (GDPR)/ Ráiteas Príobháideachais

Tá an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht tiomanta do do phríobháideacht agus úsáideann sí slite teicniúla agus eagraíochtúla chun do chuid faisnéise a chosaint ó úsáid neamhúdaraithe. Ní phróiseálfadh an Roinn do shonraí pearsanta chun críche ar bith eile seachas an chúis gur bailíodh iad. D'fhéadfaí sonraí pearsanta a mhalartú le Ranna Rialtais eile, le húdarais áitiúla, gníomhaireachtaí faoin Roinn, nó le comhlacht poiblí eile, i gcúinsí ar leith a fhoráiltear sa dlí.

Ní choinneoidh an Roinn do shonraí pearsanta ach chomh fada agus is gá sin chun na críche ar bailíodh iad agus ar phróiseáladh iad tar éis sin. Nuair a éagann an riachtanas gnó an t-eolas seo a choinneáil, féachfar air d'fhonn na sonraí pearsanta a scrios a luaithe agus is féidir agus i gcomhréir le polasaí na Roinne. Is féidir teacht ar bhreis eolais faoi Chosaint Sonraí ar ár suíomh gréasáin ag:

[gov.ie](http://www.gov.ie) - Ráiteas Priobháideachais (www.gov.ie)

Sonraí Teagmhála

Chun teacht ar thuilleadh eolais maidir leis an gCiste seo, téigh i dteagmháil linn ag **an Aonad Beartas Oidhreacht Tógtha, An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht**, Teach an Chustaim, Baile Átha Cliath 1, nó ríomhphost chuig HSF@housing.gov.ie